

di Tarikatında «Mürid»in «Şeyh» huzurunda ölü yıkayıcının elleri arasındaki bir ceset gibi» (Perinde ac cadaver) olması gerektiğini söylüyordu. Ve Hallac, yine IX. asırda, Allah'a şöyle seslenerek, Pascal'ı çok önceden haber veriyordu: «Şayet Sen bana: Ben varım diye fısıldamasaydın, ben nasıl münacaatta bulunabilirdim? Sen varsın diye».

Bizler şimdi sehtekârların çağında yaşıyoruz. İnsan hayatı ve kişi haysiyeti değer bakımından, belki hiç bir devirde bugünkü kadar alçalmamıştır. Hürriyet ve vatan hakkı Viyetnamlılara olduğu kadar Filistinli Araplara da tanınmamaktadır. İslâm'ın o İbrahimvârî misafirperverliğini hâlâ öğrenemeyecek miyiz? Müslüman İspanya —bu hususta tam bilgiyi bize Lévi Provençal vermektedir— hemen hemen daima Hristiyan vatandaşlarına karşı müsamaha ruhunun öyle bir ispatını vermiştir, ki bugün artık hiç kimse bu hususta tenkid edilecek bir tek nokta bile bulamaz. Zulümler mi? Ama hep galeyana eden hristiyanlar yüzünden olmuştur bunlar... Düşünün ki din farkı evlenmelerde bile hiç bir mani teşkil etmemekteydi. Endülüs Yahudilerine gelince, onların toplumu çok mükemmel bir durumdaydı. Bundan dolayı, Maïmonide «Guides des Égarés» sini arapça olarak kaleme almaktan çekinmiyordu. Lévi Provençal (1948), Müslüman İspanya medeniyetinden bahsederken Yahudilerin «çöğü zaman o dünyanın savunucuları» haline gelmiş olduklarını örnekleriyle vermektedir.

Aslen Suriyeli bir hristiyan olup şimdi Lübnan'da ikâmet eden ve Beyrut mahkemesi avukatlarından olan dostum Edmond Rabbas «İslâm Hukukunda insan hakları teorisine» geçen senelerde (1959) tam bir açıklık kazandırmıştır. Ona göre, İslâm hümanizmi Allah önünde bütün insanların eşit olduğunu ileri sürmekle, fikir hürriyeti tanımakla, siyasi yapı ve sosyal hayat konusunda «demokratik» bir tavır takınmakla kendini göstermektedir.

O dostum bilhassa iddia etmektedir ki, 1660'da Oliva'da hiç şüp-

hesiz Haçlılar sayesinde doğmuş olan Avrupa milletleri arası Hukuk, Grotius'dan çok önce VII. ile VIII. asırlarda İslâm Dünyasında hazırlanmış olan Harp, Harbetmiyenler, Esirler, Mütarekeler v.s. ile ilgili kaidelerin etkisi altında kalmıştır. Sözlerine, «insan kendi haklarını rahatça kullanabilmesinden dolayı İslâmiyetten lâyük olduğu hürmeti görmüştür» diyerek son vermektedir.

NETİCE

Bir Fransızın, bilhassa vatanının istiklâli için çarpışmış bir Fransızın, Fransız istiklâlini korumak için müslüman avcı neferleri ve süvarilerinin daha dört gün evvel çevresinde dökmüş oldukları kanları unutmaya hakkı yoktur. Biz Hitler'in saldırısına karşı nasıl mukavemete başvurmuş ve vurmuşsak şimdi de yabancı işgal karşısında vatanını kurtarmaya çalışan Filistin Millî Mücadelesi aynı durumdadır. Ve

bizler kendimizi bu mücadelenin kefilî görmeye mecburuz. Şimdi müslümanlara ne gibi bir borcucağız olduğu daha iyi anlaşılacaktır sanırım. Bizim medeniyetimizi, Eski Yunan'ın eserlerini anlaşılır bir şekilde bize aktarmak suretiyle, onlar kurmuşlardır. Kültürümüzün, fikriyatımızın kaynağını onlar temin etmişlerdir. Avrupa ile Doğu Arap ülkeleri arasında bir ziddiyet değil, aksine tam bir sıhriyet bağı vardır. Araplar, bu sevilmemiş kimseler, bu mazlum insanlar, bu amansız ırkçılığın masum kurbanları, şimdi göllere sürülmüş bir İbrahim torunları evet bugün onlar adalet bekliyor, insaf umuyorlar. İlahî sesin ve insanî kurtuluşun sancığıdır yok edilmek istenen. Ve aynı zamanda bizim müşterek kültür mirasımızdır çığneneden bunun müdafaası da bize düşer.

(1) İbn Haldun «Zairce» meselesine aksine hiç itibar etmez (Bk. Mukaddime, İlimler bölümü).

Yunus Gibi

Yürürüm, durmaz yürürüm
Çok yorulur, az yürürüm
Yolum tutmuşum Mevlâ'ya
Billirim, sormaz yürürüm.

Zaman sonsuz bir ufuk
Biter mi hiç yolculuk
Her adımda bir soluk
Veririm, almaz yürürüm.

Bahârımla, yazımla,
Teli kopuk sazımla
Nâzımla, niyâzımla
Geceye kalmaz, yürürüm

«Ben yürürüm yâne yâne
Aşk boyadı beni kâne
Ne âkılem ne divâne
Gel gör beni aşk neyledi»
Yunus Emre

Kapıldım bir cemâle,
Yandım geldim bu hâle
Susamışım visâle
Hâyâle dalmaz yürürüm...

Mücteba Uğur